

بررسی شیوه‌های مطالعاتی و منابع درسی مطالعاتی مورد استفاده دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال ۱۳۸۵

رضا سالم صافی^۱، نیره اشرف رضایی^۲، ناصر شیخی^۳، معصومه خوشکلام^۴،
دکتر خدیجه مخدومی^۵، دکتر بهرام نبی‌لو^۶، علی بنی آدم^۷

تاریخ دریافت ۸۹/۱/۱، تاریخ پذیرش ۸۹/۲/۱۲

چکیده

پیش زمینه و هدف: داشتن برنامه مطالعاتی، استفاده از منابع معتبر، تلاش مستمر و عادات و روش‌های مناسب در مطالعه ضامن یادگیری دروس دانشگاهی است و هدف بررسی شیوه‌های مطالعاتی و منابع درسی مطالعاتی مورد استفاده دانشجویان می‌باشد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر به روش توصیفی تحلیلی با جامعه آماری دانشجویان کل رشته‌ها به روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای به تعداد ۳۲۶ نفر انتخاب شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی انجام گرفت برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار spss استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد میزان استفاده از کتابخانه دانشکده در هفته یک بار بوده و ۸۳ درصد دانشجویان میزان استفاده از جزوه‌های کلاسی جهت مطالعه در طول ترم را زیاد و ۹۱ درصد میزان استفاده جهت آمادگی برای امتحان پایان ترم را خیلی زیاد عنوان نمودند. ۵۹ درصد از دانشجویان آشنایی خود را با روش دقیق خوانی زیاد و ۵۵/۳ درصد از آشنایی با روش خواندن انتقادی کم ذکر نموده‌اند. بین میزان ساعات مطالعه و دفعات مطالعه در طول ترم در هر روز همبستگی ضعیف و مقدار آن ۲۷ درصد که در سطح ۱ درصد معنی‌دار می‌باشد ($n=302$ $P=0.00$ $R=/.27$).

بحث و نتیجه‌گیری: برگزاری کارگاه روش مطالعه و یادگیری برای دانشجویان و اعضای هیات علمی از جمله اساتید راهنما و یا گذراندن واحد درسی روش‌ها و فنون مطالعه و یادگیری توسط دانشجویان توصیه می‌شود.

کلید واژه‌ها: یادگیری، روش‌های مطالعه، کارگاه

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره هشتم، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۹، ص ۸۲-۷۶

آدرس مکاتبه: ستاد دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، تلفن: ۰۴۴۱۲۲۲۰۵۳۱

Email:r_salemsafy@yahoo.com

مقدمه

دروس دانشگاهی می‌باشد. روش‌های صحیح مطالعه و آمادگی مناسب برای یادگیری در کاهش مشکلات تحصیلی دانشجویان از جمله یادگیری و اضطراب امتحان مؤثر است.

موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه مستلزم داشتن برنامه مطالعاتی، استفاده از منابع معتبر، تلاش مستمر و عادات و روش‌های مناسب در مطالعه و یادگیری

^۱ هم‌طراز هیات علمی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناس، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۳ کارشناس مسئول، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۴ مربی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۵ استادیار، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۶ دانشیار، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۷ کارشناس، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

تحصیلی دانشجویان مستلزم مطالعه و یادگیری دروس می‌باشد. شکل (معرفی راه حل) مطلوب آن آشنایی دانشجویان با روش‌ها و مهارت‌های مطالعه و یادگیری و به کارگیری روش‌ها و فنون مطالعه در یادگیری می‌باشد. نتایج مطالعات نشان داده‌اند که مداخله توسط متخصصان درخصوص برنامه‌ریزی جهت مطالعه و خواندن و آموزش شیوه‌های یادگیری به دانشجویانی که افت تحصیلی داشته‌اند، موجب افزایش سطح تحصیلی این افراد شده است (۲). نبودن جزوه و عدم معرفی منابع درسی مناسب از مشکلات مورد اشاره دانشجویان مشروط می‌باشد. در بعضی از دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه علوم پزشکی اصفهان اقداماتی درخصوص آشنایی دانشجویان با روش‌ها و مهارت‌های مطالعه، یادگیری از طریق برگزاری کارگاه‌های مهارت‌های مطالعه و ارائه مشاوره به دانشجویانی که مشکلات مطالعه و یادگیری دارند انجام یافته است که نتایج مثبت به دنبال داشته است (۲). لذا بکارگیری شیوه‌های صحیح مطالعه و منابع مورد استفاده برای مطالعه در یادگیری دانشجویان می‌تواند موثر باشد. با توجه به این که تاکنون مطالعه‌ای درخصوص شیوه‌های مطالعه و منابع درسی مطالعاتی مورد استفاده و یادگیری دانشجویان در دانشگاه انجام نشده بود گروه تحقیق برآن شد که مطالعه‌ای درخصوص شیوه‌های مطالعه دانشجویان، عادات مطالعه دانشجویان شامل فنون، مکان مطالعه، زمان مطالعه، مدت مطالعه، منابع مورد مطالعه در طول ترم و در طول امتحان و مشکلات مربوط در این خصوص انجام تا براساس اطلاعات به دست آمده اقدام لازم توسط مسئولین درخصوص ارائه آگاهی و آموزش به دانشجویان درخصوص اتخاذ عادات مطالعه مناسب انجام یابد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه به روش توصیفی - تحلیلی با جامعه آماری دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارومیه انجام گرفت انتخاب

مطالعه و کتاب‌خوانی و انتخاب کتاب مناسب، داشتن برنامه مطالعه، حضور در کلاس درس، بهره‌گیری از منابع درسی حداقل استانداردهای دانشجو بودن است. عواملی چون منابع مورد استفاده، عادات مطالعه، انگیزه به یادگیری، مکان مطالعه، زمان مطالعه، آگاهی از روش‌های مطالعه در یادگیری تأثیر دارد. شیوه‌های صحیح مطالعه موجب کاهش زمان مطالعه و افزایش میزان یادگیری، نگهداری مطالب به مدت زمان بیشتر در حافظه و آسان‌تر شدن به خاطر سپاری مطالب در ذهن می‌شود. در دانشگاه به علت سنگین بودن مطالب درسی، حدود انتظارات اساتید، نوع رشته‌ها متفاوت از دروس دبیرستانی بوده و لازم است که دانشجویان از روش‌های جدید خواندن و فنون مربوط بهره‌مند بوده و برنامه‌ریزی‌هایی جهت مطالعه در ساعات مخصوص و به مقدار لازم داشته باشند. نتایج تحقیقات در این خصوص نشان می‌دهد که دانشجویانی که فاقد برنامه منظم برای مطالعه می‌باشند و همچنین زمان کمی به مطالعه دروس اختصاص می‌دهند جزء دانشجویان ناموفق می‌باشند که دچار افت تحصیلی و مشروطی می‌باشند. همچنین تحقیقات نشان می‌دهد که ضعف آگاهی دانشجویان نسبت به روش‌های مطالعه دروس موجب افت تحصیلی می‌باشد. در مطالعه نوریان بیشترین روش مطالعه دانشجویان خط کشیدن زیر نکات مهم درس می‌باشد. در مطالعه بختیاری ۵۸ درصد از دانشجویان ۳ ساعت روزانه مطالعه داشته ۲۳ درصد ۴ تا ۷ ساعت و ۶/۸ درصد ۸ تا ۱۲ ساعت مطالعه داشتند (۱). در آسیب‌شناسی علل شکست تحصیلی دانشجویان علاوه بر عوامل روانی شخصیتی به وجود مشکل در مهارت‌های یادگیری، نداشتن برنامه‌ریزی درسی، عدم آشنایی با منابع درسی و کمک درسی این‌گونه دانشجویان اشاره گردیده است (۲). عوارض ناشی از استمرار چنین مشکلاتی موجب افت کیفیت تحصیلی شده علاوه بر وارد کردن صدمات مادی و عاطفی به دانشجویان و خانواده آن‌ها مشکلاتی نیز برای سیستم آموزشی تحمیل می‌کند. موفقیت

غیربومی و ۲/۲ درصد در بررسی این متغیر بدون پاسخ بود. ۸/۸ درصد از پاسخ‌گویان متأهل و ۸۵/۵ درصد مجرد و ۴/۷ درصد بدون پاسخ بود. محل اقامت ۶۳/۸ درصد از پاسخ‌گویان خوابگاه، ۱۹/۸ درصد همراه پدر و مادر، ۱۱/۳ درصد اجاره، ۳ درصد سایر موارد و ۴/۷ درصد بدون پاسخ ذکر شده بود. جنسیت ۲۸/۶ درصد از پاسخ‌گویان مذکر، ۶۵/۴ درصد مؤنث و ۶ درصد از پرسش‌نامه‌ها در متغیر مورد نظر بدون پاسخ بود. ۲۶/۶ درصد از پاسخ‌گویان رشته خود را پرستاری، ۱۲/۳ درصد مامایی، ۲۸/۶ درصد پزشکی، ۱۵/۷ درصد پیراپزشکی و ۱۶/۴ درصد بهداشت عنوان نموده بودند و ۹ درصد بدون پاسخ بود. ۶۹/۵ درصد از دانشجویان دوره آموزش خود را روزانه و ۲۶/۱۱ درصد از دانشجویان دوره آموزش خود را شبانه عنوان نموده بودند. ۴/۱ درصد از پرسش‌نامه‌ها بدون پاسخ بود.

۶۹/۵ درصد از دانشجویان دوره آموزش خود را روزانه و ۲۶/۱۱ درصد از دانشجویان دوره آموزش خود را شبانه عنوان نموده بودند. ۴/۱ درصد از پرسش‌نامه‌ها بدون پاسخ بود. در بررسی پاسخ‌های ارائه شده از طرف دانشجویان به سوال شماره ۱ پرسش‌نامه به شرح ذیل بود: ۴۸/۴ درصد میزان استفاده از کتابخانه دانشکده را یک‌بار و ۴/۴ درصد از پاسخ‌گویان میزان استفاده خود را بیش از ۵ بار در هفته عنوان نموده‌اند (جدول شماره ۷). در پاسخ به سوال شماره ۲ پرسش‌نامه ۲/۸ درصد از دانشجویان منابع موجود در کتابخانه دانشکده خود را از نظر تامین منابع مطالعاتی مورد نیاز خیلی زیاد، ۵۳/۱ درصد متوسط و ۷/۹ درصد در حد خیلی کم عنوان نموده‌اند. در پاسخ به سؤال شماره ۳ پرسش‌نامه، ۲۲/۳ درصد دانشجویان استفاده از کتابخانه خوابگاه جهت مطالعه را یک‌بار، ۷/۵ درصد دوبار، ۱/۹ درصد ۵ بار و ۸/۸ درصد بیش از ۵ بار عنوان نموده‌اند. در پاسخ به سؤال ۴ پرسش‌نامه، ۰/۹ درصد میزان تامین منابع موجود کتابخانه خوابگاه خود را درخصوص نیازهای مطالعاتی خیلی زیاد و ۲۵/۵ درصد از

نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای با تعیین سهمیه مناسب نسبت به تعداد دانشجویان دانشکده‌ها انجام یافت. مطالعه در زمان حضور دانشجویان در دانشکده‌ها در سال ۸۵ و مکان مطالعه دانشکده‌های تابعه تعیین شد. معیار انتخاب نمونه اشتغال دانشجویان به تحصیل در حین مطالعه و حجم نمونه با استفاده از فرمول کاکران از جامعه مورد نظر به تعداد ۳۲۶ نفر انتخاب گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه طراحی شده توسط محقق بود که شامل خصوصیات فردی و تعدادی سؤال براساس اهداف طرح بود. روایی پرسش‌نامه‌ها با استفاده از نظرات صاحب نظران و پایایی آن ۷۰ درصد با استفاده از آلفای کرونباخ تعیین شد. جهت استخراج نمرات برحسب نوع سوال به هر یک از عبارات پاسخ‌های پنج درجه‌ای بر حسب مقیاس لیکرت گزینه‌هایی جهت ارائه پاسخ از طرف دانشجویان تعیین و نمراتی از ۱ تا ۵ برحسب نوع سوال، کمی تعداد دفعات و کیفی کم تا خیلی زیاد تعلق گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی انجام گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار spss استفاده گردید. برای حل مشکل احتمالی کاهش در تعداد پرسش‌نامه‌های برگشتی، محقق به اختیار ۱۵ درصد نسبت به تعداد نمونه‌ها، پرسش‌نامه اضافی توزیع کرد. داده‌ها از طریق مراجعه حضوری به نمونه‌های تحقیق و توزیع پرسش‌نامه به دانشجویان در دانشکده‌ها جمع‌آوری شد. داده‌ها پس از ورود به کامپیوتر با استفاده از نرم‌افزار spss و با روش‌های آمار توصیفی چون شاخص‌های طبقه‌بندی داده‌ها، توزیع فراوانی، شمارش فراوانی، جداول و درصد و آزمون کروسکال والیس و ضریب همبستگی مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

یافته‌ها

از مجموع کل پرسش‌نامه‌های ارسالی ۳۱۸ عدد عودت داده شد. از مجموع پاسخ‌گویان ۲۷/۴ درصد بومی، ۷۰/۴ درصد

شب امتحان عنوان نموده‌اند. ۱۰/۴ درصد از دانشجویان زمان مطالعه مطالب درسی خود را پیش از ظهر، ۲۰/۱ درصد عصر، ۵۵/۷ درصد شب، ۵/۷ درصد ظهر و شب و ۱/۹ درصد پیش از ظهر و شب عنوان نموده‌اند. ۰/۹ درصد هر چهار مورد و ۰/۳ درصد موارد پیش از ظهر، ظهر و شب را عنوان نموده‌اند. ترجیح ۳/۵ درصد از دانشجویان جهت مطالعه سالن مطالعه دانشگاه، ۲۲ درصد سالن مطالعه خوابگاه، ۶۰/۴ درصد اتاق شخصی ۶/۶ درصد فضای باز، ۰/۳ درصد هر چهار مورد، ۰/۶ درصد سالن مطالعه دانشگاه و اتاق شخصی، ۰/۳ درصد خوابگاه و اتاق شخصی، ۱/۳ درصد اتاق شخصی و فضای باز و ۰/۳ درصد سالن مطالعه دانشگاه سالن مطالعه خوابگاه و فضای باز می‌باشد. ۹/۱ درصد از دانشجویان نحوه مطالعه خود را بعد از اتمام کلاس، ۲۳/۶ درصد قبل از جلسه بعدی، ۷/۹ درصد بعد از هر جلسه و قبل از هر جلسه، ۱۹/۵ درصد در اتمام ماه، ۲۷/۴ درصد پایان هفته و ۳/۸ درصد هر ۶ مورد عنوان نموده‌اند. یافته‌های بدست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به سؤال شماره ۱۵ میزان استفاده از فنون مطالعه در حین خواندن دروس توسط دانشجویان: بیانگر این نکته است که ۷۸/۹ درصد دانشجویان جهت خواندن دروس از فن خواندن دروس همراه با علامت‌گذاری و خط کشیدن زیر مطلب درسی استفاده می‌کنند. خواندن مطلب درسی همراه با یادداشت کلمه کلیدی مطالب درسی با ۵۱/۲ درصد بیشترین فن مورد استفاده بعد از مورد اول توسط دانشجویان ذکر شده است. خواندن مطالب درسی همراه با خلاصه‌نویسی در دفتر یادداشت از فنونی است که بنا به نظرات دانشجویان کم‌تر از سایر فنون مورد استفاده قرار گرفته است در بررسی یافته‌های مربوط به سؤال ۱۶ میزان آشنایی دانشجویان با روش‌های مطالعه: مجموعاً ۵۹ درصد از دانشجویان میزان آشنایی خود را با روش دقیق خوانی زیاد و ۵۵/۳ درصد از دانشجویان میزان آشنایی خود را با روش خواندن انتقادی کم اظهار نموده‌اند. در بررسی رابطه بین میزان ساعات

دانشجویان در حد خیلی کم عنوان نموده‌اند. تعداد ۵۰/۹ درصد از دانشجویان در هر هفته میزان استفاده از محل کتابخانه مرکزی را یک‌بار، ۶/۶ درصد دو بار و ۰/۹ درصد بیش از ۵ بار عنوان نموده‌اند. ۷/۵ درصد از پاسخ‌گویان میزان تأمین منابع کتابخانه مرکزی در خصوص نیازهای مطالعاتی را خیلی زیاد، ۲۸ درصد زیاد و ۳۶ درصد متوسط عنوان نموده‌اند. ۴۱/۲ درصد از دانشجویان در هر روز در طول ترم جهت مطالعه مطالب درسی تعداد دفعات مطالعه خود را یک‌بار، ۳۱/۱ درصد از دانشجویان دو بار و ۲/۸ درصد بیش از ۵ بار عنوان نموده‌اند. ۱۷/۳ درصد از دانشجویان در هر بار مطالعه کم‌تر از یک ساعت، ۱۷/۶ درصد یک ساعت و ۳۹ درصد دو ساعت و ۵/۳ درصد بیش از ۵ ساعت عنوان نموده‌اند. مجموعاً ۸۳ درصد از دانشجویان میزان استفاده از جزوه‌های کلاسی جهت مطالعه دروس در طول ترم را زیاد و ۶/۲ درصد کم عنوان نموده‌اند، ۲/۷ درصد میزان استفاده از کتب انگلیسی برای مطالعه و یادگیری در طول ترم خیلی زیاد و ۵۲/۸ درصد خیلی کم ذکر کرده‌اند، ۴۵/۷ درصد میزان استفاده از کتب فارسی را جهت مطالعه و یادگیری مطالب درسی در طول ترم را زیاد و ۲۵ درصد کم عنوان نمودند. ۳/۸ درصد میزان استفاده از مجلات تخصصی را خیلی زیاد و ۸۸/۷ درصد کم اظهار نموده‌اند. ۹۱ درصد میزان استفاده از جزوه‌های کلاسی را جهت آمادگی برای امتحان پایان ترم خیلی زیاد و ۲/۲ درصد کم اظهار نموده‌اند. تعداد ۷/۲ درصد از پاسخ‌گویان میزان استفاده از کتب درسی انگلیسی را در خصوص آمادگی برای امتحان را زیاد و ۸۴/۸ درصد کم اظهار نموده‌اند. ۲۲/۸ درصد از پاسخ‌گویان میزان استفاده از سؤالات تستی را جهت آمادگی برای امتحان پایان ترم زیاد و ۵۴/۵ درصد کم اظهار نموده‌اند. ۲۰/۴ درصد از پاسخ‌گویان زمان آمادگی جهت شرکت در امتحانات پایان ترم را ابتدای ترم، ۵ درصد دو ماه مانده، ۲۰/۸ درصد یک هفته مانده، ۲۳ درصد شب امتحان، ۰/۳ درصد یک ماه مانده و یک هفته مانده و ۰/۳ درصد یک هفته مانده و

برنامه منظم مطالعاتی از اول ترم در دستور کار خود داشتند می‌بایست این مقدار رابطه‌ای معکوس را نشان می‌داد. همچنین در بررسی تفاوت استفاده از فنون مطالعه بین دانشجویان دانشکده‌ها ملاحظه گردید که این تفاوت بین دانشجویان دانشکده‌ها در سطح ۰/۵ درصد معنی‌دار نمی‌باشد (0.05) $p > 0.1$.

مطالعه و دفعات مطالعه در طول ترم در هر روز میزان همبستگی ضعیف و مقدار آن ۲۷ درصد که در سطح ۱ درصد معنی‌دار می‌باشد ($R = 0/27$ و $p = 0/00$).
با در نظر گرفتن احتیاط لازم به نظر دانشجویان دانشگاه فاقد یک برنامه منظم مطالعاتی در طول ترم می‌باشند و مطالعه مطالب درسی را به اواخر ترم موکول می‌کنند در صورتی که دانشجویان

جدول شماره (۱): میانگین استفاده از فنون مطالعه به تفکیک دانشکده

نام دانشکده	میانگین	تعداد	انحراف استاندارد
پرستاری	۱۷/۳	۷۸	۴/۴۸
مامایی	۱۴/۹۱	۳۳	۳/۵۹
پزشکی	۱۶/۲۸	۸۷	۳/۸۳
پیراپزشکی	۱۶/۷۸	۴۱	۳/۳۳
بهداشت	۱۷/۱۸	۴۹	۴/۳۶

جدول شماره (۲): توزیع فراوانی و فراوانی نسبی نظرات دانشجویان در خصوص استفاده از منابع جهت مطالعه در طول ترم

متغیرها فراوانی امتیازات	جزوه کلاسی		کتاب انگلیسی		کتاب فارسی		مجلات تخصصی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۱۸۶	۵۸/۵	۸	۲/۷	۵۸	۱۸/۷	۵	۱/۱۷
زیاد	۸۲	۲۵/۸	۱۸	۶	۸۲	۲۶/۵	۶	۲/۲۱
متوسط	۳۰	۹/۴	۴۴	۱۴/۶	۸۸	۲۸/۴	۲۲	۷/۵
کم	۱۰	۳/۱	۷۲	۲۳/۹	۴۲	۱۳/۵	۴۶	۱۵/۸
خیلی کم	۱۰	۳/۱	۱۵۹	۵۲/۸	۴۰	۱۲/۹	۲۱۳	۷۲/۹
مجموع	۳۱۸	۱۰۰	۳۰۱	۱۰۰	۳۱۰	۱۰۰	۲۹۲	۱۰۰

جدول ۳: توزیع فراوانی و فراوانی نسبی نظرات دانشجویان در خصوص میزان استفاده از منابع جهت آمادگی برای امتحان پایان ترم

متغیرها فراوانی امتیازات	جزوه کلاسی		کتاب انگلیسی		کتاب فارسی		سوال تستی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۲۴۲	۷۶/۶	۹	۳/۱	۵۶	۱۸/۴	۲۸	۹/۴
زیاد	۴۹	۱۵/۵	۱۲	۴/۱	۶۸	۲۲/۳	۴۰	۱۳/۷
متوسط	۱۸	۵/۷	۲۴	۸/۱	۸۸	۲۸/۹	۶۷	۲۲/۴
کم	۴	۱/۳	۵۶	۱۹	۴۱	۱۳/۴	۵۵	۱۸/۴
خیلی کم	۳	۰/۹	۱۹۴	۶۵/۸	۵۲	۱۷	۱۰۸	۳۶/۱
مجموع	۳۱۶	۱۰۰	۲۹۵	۱۰۰	۳۰۵	۱۰۰	۲۹۹	۱۰۰

جدول شماره (۴): توزیع فراوانی و نسبی نظرات دانشجویان در خصوص میزان استفاده از فنون مطالعاتی جهت خواندن دروس

متغیرها فراوانی امتیازات	بدون یادداشت بررداری		علامتگذاری وکشیدن خط زیر آن		حاشیه نویسی (طرح سوال)		خلاصه نویسی در دفتر یادداشت		یادداشت کلیه کلیدی		یادداشت مطالب به زبان خودم	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۵۷	۱۸/۹	۱۶۲	۵۲/۸	۵۲	۱۷/۱	۶۱	۲۰/۲	۷۶	۲۴/۸	۶۰	۱۹/۵
زیاد	۶۳	۲۰/۹	۸۰	۲۶/۱	۵۷	۱۸/۸	۴۸	۱۵/۹	۸۱	۲۶/۴	۵۴	۱۷/۶
متوسط	۷۱	۲۳/۵	۴۰	۱۳	۷۰	۲۳	۶۵	۲۱/۵	۶۲	۲۰/۲	۶۸	۲۲/۱
کم	۵۹	۱۹/۵	۱۵	۴/۹	۶۱	۲۰/۱	۸۷	۲۸/۸	۵۴	۱۷/۶	۶۴	۲۰/۸
خیلی کم	۵۲	۱۷/۲	۱۰	۳/۳	۶۴	۲۱/۱	۴۱	۱۳/۶	۳۴	۱۱/۱	۶۱	۱۹/۹
مجموع	۳۰۲	۱۰۰	۳۰۷	۱۰۰	۳۰۴	۱۰۰	۳۰۲	۱۰۰	۳۰۷	۱۰۰	۳۰۷	۱۰۰

جدول شماره (۵): توزیع فراوانی و نسبی نظرات دانشجویان در خصوص میزان آشنایی با روش‌های مطالعه

متغیرها فراوانی امتیازات	خواندن اجمالی		تند خوانی		عبارت خوانی		دقیق خوانی		خواندن تجسسی		خواندن انتقادی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۶۰	۱۹/۸	۳۹	۱۲/۹	۴۲	درصد	۸۸	۲۹	۵۴	۱۷/۹	۱۶	۵/۴
زیاد	۶۹	۲۲/۸	۵۰	۱۶/۶	۶۶	۱۴/۲	۹۱	۳۰	۷۲	۲۳/۸	۳۵	۱۱/۹
متوسط	۱۰۳	۳۴	۷۵	۲۴/۸	۹۶	۲۲/۳	۷۹	۲۶/۱	۷۰	۲۳/۲	۶۹	۲۳/۴
کم	۳۵	۱۱/۶	۷۹	۲۶/۲	۶۳	۳۲/۴	۳۲	۱۰/۶	۵۵	۱۸/۲	۱۰۲	۳۴/۶
خیلی کم	۳۶	۱۱/۹	۵۹	۱۹/۵	۲۹	۲۱/۳	۱۳	۴/۳	۵۱	۱۶/۹	۷۳	۲۴/۷
مجموع	۳۰۳	۱۰۰	۳۰۲	۱۰۰	۲۹۶	۹/۸	۳۰۳	۱۰۰	۳۰۲	۱۰۰	۲۹۵	۱۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

می‌توان به دو مورد اشاره کرد: اول عدم آشنایی دانشجویان به نحوه جستجو در کتابخانه و دوم کمبود منابع با توجه به اظهار نظر آن‌ها در کتابخانه.

در مطالعه محمدی نیز میزان مطالعه اکثر دانشجویان در کتابخانه دانشکده ۵ ساعت در هفته ذکر شده است (کم‌تر از ۱ ساعت در روز). همچنین نتایج مطالعه مورد اشاره بیانگر آن است که منابع موجود در کتابخانه بیشتر نیازهای مطالعاتی دانشجویان را تأمین کرده است (۴). در این مطالعه بررسی یافته‌های مربوط به دفعات مطالعه در طول ترم و میزان ساعات اختصاص یافته بیانگر آن است که میزان و دفعات مطالعه در طول ترم در هر روز کم‌تر از

بررسی یافته‌ها مربوط به سؤالات ۱ تا ۶ نشان می‌دهد که تعداد دفعات استفاده از کتابخانه دانشکده، خوابگاه و کتابخانه مرکزی دانشکده در هر هفته در حد کم‌تر از دو بار می‌باشد. همچنین یافته‌های مربوط به سؤالات ۲، ۴ و ۶ در خصوص منابع موجود در کتابخانه‌های دانشکده و خوابگاه بیانگر آن است که منابع موجود کتابخانه‌های دانشگاه نیازهای مطالعاتی دانشجویان را در حد کم تأمین می‌کنند و می‌بایست نسبت به تأمین منابع مور نیاز و غنی‌سازی کتابخانه‌ها از طرف دانشگاه اقدام مقتضی صورت پذیرد. در خصوص تعداد کم دفعات مورد استفاده از کتابخانه‌ها

استفاده نزد دانشجویان عنوان گردیده است (۱). در مطالعه حاضر میزان آشنایی دانشجویان دانشگاه با روش‌های مطالعه به غیر از روش خواندن انتقادی متوسط به بالا ارزیابی می‌شود. درحالی‌که در مطالعه سبحانی میزان آگاهی دانشجویان از شیوه‌های خواندن اجمالی، تندخوانی، عبارت‌خوانی، دقیق‌خوانی تجسمی و انتقادی مورد سؤال تحقیق ما ضعیف ارزیابی شده است (۵). با توجه به یافته‌های تحقیق حاضر و اهمیت برنامه ریزی در تحصیل و توجه به این نکته که موفقیت تحصیلی دانشجویان مستلزم استفاده مفید از زمان، امکانات و بکارگیری و اتخاذ روش‌های مناسب جهت مطالعه با توجه به نوع و حجم دروس می‌باشد و نامناسب بودن میزان و شیوه مطالعه، روی آوردن به کم‌خوانی و راحت‌خوانی و مطالعه دروس جهت آمادگی امتحانات پایان ترم در اواخر ترم در بین دانشجویان دانشگاه پیشنهاد می‌گردد که با اتخاذ شیوه‌های مناسب همچون برگزاری کارگاه روش‌های مطالعه و یادگیری برای دانشجویان و اعضای هیات علمی از جمله اساتید راهنمای تحصیلی و یا گذراندن واحد درسی تحت عنوان روش‌ها و فنون مطالعه و یادگیری توسط دانشجویان در اوایل تحصیل برگزاری امتحانات روزانه، هفتگی و میان ترم در دستور کار دانشگاه قرار گیرد. به نظر اتخاذ چنین سیاست‌هایی از چند نظر برای دانشجویان و اعضای هیات علمی مفید خواهد بود. تغییر نگرش دانشجویان در رابطه با نحوه یادگیری دروس دانشگاهی در مقایسه با دروس دبیرستانی و اتخاذ روش‌های مناسب تدریس توسط اساتید در رابطه با شیوه‌های یادگیری دانشجویان، راهنمایی دانشجویان توسط اساتید جهت اتخاذ روش‌های مناسب یادگیری، افزایش موفقیت تحصیلی کاهش اضطراب امتحان، یادگیری در طول ترم رفع مشکلات یادگیری در طول ترم و کاهش افت تحصیلی همچنین با توجه به این که تحقیق حاضر از نوع توصیفی بوده و برای اولین بار در دانشگاه اجرا شده پیشنهاد می‌گردد

دو بار و میزان ساعات صرف شده ۱ تا ۲ ساعت بنا به اظهار ۷۵ درصد دانشجویان در هر دفعه می‌باشد. در مطالعه محمدی این میزان در روز یک ساعت اشاره شده است (۴) به نظر دانشجویان، دانشگاه فاقد برنامه ریزی برای مطالعه در طول ترم می‌باشند. در بررسی سوال ۱۰ میزان استفاده دانشجویان از منابع درسی در طول ترم: بیشترین منابع مورد استفاده دانشجویان، جزوه‌های کلاسی و منابع فارسی می‌باشد. در مطالعه سبحانی استفاده از جزوه آماده شده از نوار استاد در کلاس در طول ترم اولویت اول و منابع معرفی شده توسط استاد در اولویت دوم قرار دارد (۵). همچنین در مطالعه مردانیان منبع مطالعه ۴۵ درصد دانشجویان پزشکی و ۵۰ درصد کارورزان در طول ترم کتاب درسی ذکر شده است (۶) در بررسی سوال ۱۰ میزان استفاده دانشجویان دانشگاه از منابع جهت آمادگی برای امتحان پایان ترم، اولویت‌های دانشجویان جزوه‌های کلاسی، کتب درسی فارسی و سؤالات تستی می‌باشد. درحالی‌که در مطالعه سبحانی جزوه براساس نوار کلاسی، دست نوشته‌های کلاسی و منابع معرفی شده توسط استاد به ترتیب اولویت دانشجویان جهت آمادگی برای امتحانات پایان ترم بود. در مطالعه مردانیان نیز منبع مطالعه برای دانشجویان و کارورزان جزوه و برای دستیاران کتب بوده است (۶) در بررسی سوال ۱۱ نحوه آمادگی دانشجویان دانشگاه برای امتحان پایان ترم یافته‌ها نشان می‌دهد دانشجویان اواخر ترم را برای آمادگی جهت شرکت در امتحانات انتخاب می‌کنند. در بررسی سوال ۱۲ ترجیح دانشجویان دانشگاه در خصوص اوقات مطالعه، ترجیح غالب دانشجویان جهت مطالعه مطالب درسی شب و عصر می‌باشد. در مطالعه مردانیان و کاررونی‌زاده زمان مطالعه اکثریت دانشجویان شب عنوان گردیده است (۶). در مطالعه حاضر خواندن مطالب درسی همراه با حاشیه نویسی و طرح سؤال بیشترین فن مورد استفاده توسط دانشجویان می‌باشد. در مطالعه نوریان خط کشیدن زیر نکات مهم درس و خلاصه‌نویسی از فنون اصلی درس به ترتیب بیشترین فن مورد

نسبت به طراحی و اجرای مطالعات بیشتری در این خصوص اقدام به عمل آید

References:

1. Bakhtiari F, Falahatpishe F. A survey on students' ideas on educational facilities of Qazvin nursing and midwifery faculty. *J Qazvin Univ Med Sci* 1999; 10: 68-74.
2. Shams B, Farshidfar M, HASanzade A. Effects of counseling on improvement of students. *Iranian J Med Educ* 2000; 1(1): 35-9.
3. Dehbozorgi G, Vasli HA. Reasons of educational failure in medical students of Shiraz University of Medical Sciences. *J Babol Univ med Sci* 2003; 2: 74-8.
4. Mohamadi MH. A survey on barrier to study in libraries. *J Nurs Midwif Res* 2003; 20: 57.
5. Sobhani A. Medical student and learning styles based on problem solving. *J Gilan Univ Med Sci* 1997; 6: 20-1.
6. Mardanian F, Kazeroonizade A. A survey on studying techniques of midwifery students in Shahid Beheshti Hospital of Isfahan. *Iranian J Med Educ* 2003; 10: 73-6.